

УДК: 378.4.091(477)-027.543:005.412

Ольга Виговська

ORCID iD /0000-0002-8635-9991

кандидат політичних наук,
завідувач лабораторії інтернаціоналізації вищої освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
Бульварно-Кудрявська, 18/2, 04053 Київ, Україна,
o.vyhovska@kubg.edu.ua

СТАТЕГІЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ПРІОРИТЕТ РОЗВИТКУ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У статті здійснено теоретичний аналіз проблеми інтернаціоналізації вищої освіти у контексті запровадження реформ Болонського процесу в європейському регіоні й, зокрема, в Україні; розглянуто історичні періоди становлення інтернаціоналізації вищої освіти з моменту виникнення перших європейських університетів; визначено, що університети на своєму інституційному рівні є важливими учасниками інтернаціоналізації і відповідно до місцевої специфіки, свого розуміння завдань щодо забезпечення якості освіти та пріоритетів розвитку мають розробляти власні стратегії інтернаціоналізації; на прикладі Університету Грінченка обґрунтовано, що розроблення інституційної стратегії інтернаціоналізації є одним із ключових пріоритетів розвитку університетської освіти в Україні.

Ключові слова: Болонський процес; Європейський простір вищої освіти; інтернаціоналізація вищої освіти; стратегія інтернаціоналізації; Університет Грінченка; Україна; університетська освіта.

Постановка проблеми. Складні трансформаційні процеси, що відбуваються нині у глобалізованому та швидкозмінному світі, свідчать про перехід людства до нового етапу цивілізаційного розвитку – постіндустріального, інформаційного суспільства. Надзвичайний динамізм, надскладність, непередбачуваність, інформаціоналізм, міжкультурна взаємодія як визначальні ознаки сучасного світу вносять суттєві зміни у всі сфери суспільного життя, змінюючи й ландшафт вищої освіти у напрямку створення конкурентного простору для стратегій щодо її інтернаціоналізації з урахуванням викликів сучасності. Як зазначається у Комюніке Всесвітньої конференції ЮНЕСКО із вищої освіти «Нова динаміка вищої освіти і наукових досліджень» (UNESCO, Paris, 5–8 July 2009), сьогодні «як ніколи необхідно зміцнювати партнерські стосунки та узгоджувати дії на національному, регіональному і міжнародному рівнях з метою забезпечення якості та усталеності систем вищої освіти в усьому світі» (Комюніке, п. 33).

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології, стрімкий розвиток дистанційного навчання, зростання популярності інтернет-університетів формують єдиний світовий освітній ринок, в якому заклади вищої освіти різних країн світу, не обмежуючи себе національними кордонами, пропонують свої послуги в умовах жорсткої міжнародної конкуренції. Протягом останніх тридцяти років попит на міжнародну вищу освіту збільшився майже у чотири рази. Наразі більше трьох мільйонів студентів здобувають вищу освіту за кордоном, а масове розповсюдження вищої освіти стало позиціонуватися як гарантія конкурентоспроможності держави в умовах глобальної економіки.

Актуальність проблеми інтернаціоналізації, яка відображує ідею відкритості освіти і науки в світі та має значний модернізуючий потенціал, закладає підґрунтя для її наукової рефлексії щодо інтеграції у національний контекст найкращих міжнародних стандартів якості вищої освіти. Ці імперативи мають стати доповіддю для інституційної стратегії інтернаціоналізації в якості ключового пріоритету

для розвитку університетської освіти в Україні з метою підвищення конкурентоспроможності українських закладів вищої освіти та їх інтеграції в європейський освітній простір.

Аналіз документів та наукових праць, присвячених проблемі дослідження. Сучасні проблеми формування світового та загальноєвропейського освітнього простору в контексті інтернаціоналізації вищої освіти стали предметом досліджень не тільки зарубіжних дослідників (Ф. Альтбах, У. Бранденбург, Б. Вульфсон, Г. де Віт, Х. Йанг, Дж. Найт, Л. Рамблей, Л. Ризберг, К. Тремблей, П. Скотт та ін.), а й вітчизняних учених (Т. Андрущенко, Л. Горбунова, Л. Гурч, М. Дебич, В. Зінченко, С. Курбатов, І. М'язова, Н. Рибка, І. Сікорська, І. Степаненко та ін.).

Зокрема, ґрунтовний аналіз щодо інтернаціоналізації вищої освіти в Україні був проведений колективом учених Інституту вищої освіти НАПН України під керівництвом І. Степаненко. На думку вчених (Степаненко та ін., 2016, с. 3–4), процеси інтеграції України до міжнародного освітнього простору, зокрема її приєднання до Болонського процесу, обумовлюють створення конкурентоспроможної сфери української вищої освіти. Адже спільна мета щодо побудови єдиного Європейського простору вищої освіти (European Higher Education Area – EHEA) стала визначальною у Болонській декларації 1999 року і зумовила цілі та механізми розгортання інтернаціоналізації університетської освіти в європейському регіоні. У країнах ЄС, більшість з яких є учасниками Болонського процесу, формується цілісна політика щодо вищої освіти, що викладено у різних міжнародних нормативних документах: деклараціях, конвенціях, комюніке зустрічей міністрів освіти тощо.

Як зазначає І. Степаненко (2016), серед основних документів «Болонського циклу», що визначають у поточному десятилітті розвиток інтернаціоналізації вищої освіти, насамперед у країнах-учасниках Болонського процесу, «особливу увагу приділено стратегії навчальних закладів у здійсненні інтернаціоналізації» (с. 161). Зокрема: у Декларації IV З'їзду Європейської асоціації університетів у Лісабоні (2007) «Університети Європи після 2010 року: через різноманіття до спільних цілей» зазначається, що «університети є рушійною силою розробки структур і стратегій міжнародного співробітництва, а також обмінів на інсти-

туційному, національному та європейському рівнях. Вони все активніше розробляють стратегії, що охоплюють як науково-дослідну, так і викладацьку діяльність, прагнуть до забезпечення балансу між співпрацею і конкуренцією» (Lisbon declaration 2007, р. 4). Згодом у Празькій декларації «Європейські університети – очікуючи із впевненістю» (2009) серед 10-ти факторів успіху для європейських університетів у наступному десятиріччі виділено «просування інтернаціоналізації через посилення глобальної співпраці, партнерства і присутності за межами Європи як пріоритет для всіх університетів з будь-якою місією» (Prague declaration, 2007, р. 1).

Важливим узагальнюючим документом щодо європейської стратегії інтернаціоналізації вищої освіти стала доповідь Європейської комісії «Європейська вища освіта у світі», у якій було окреслено ключові напрями щодо запровадження комплексної стратегії інтернаціоналізації, яка «повинна охоплювати основні галузі: міжнародну академічну мобільність студентів і персоналу; інтернаціоналізацію та вдосконалення міжнародних навчальних програм та електронного навчання; міжнародне співробітництво і стратегічне партнерство. Ці категорії повинні розглядатися не ізольованими, а як інтегровані елементи всеохоплюючої стратегії» (Brussels, 2013, р. 6). В одному із передостанніх документів «Болонського циклу» – Заяві із зустрічі міністрів вищої освіти в Єревані (травень 2015 р.) країнами-учасниками Болонського процесу було задекларовано відданість спільним цілям і зобов'язанням на засадах відкритого діалогу, що базуються на загальній відповідальності за систему вищої освіти, свободі академічного вибору, інституційній автономності закладів та відданості принципу академічної чесності тощо (Заява в Єревані, 2015, с. 1).

У зв'язку з вищевикладеним, особливого значення зазначені вище настанови набувають для України, де інтернаціоналізація вищої освіти здійснюється дещо фрагментарно, без достатнього наукового обґрунтування і відсутності відповідних стратегій та технологій її реалізації. У цьому контексті актуалізуються проблеми, що пов'язані із визначенням пріоритетів щодо розвитку вищої освіти в Україні як на державному рівні, так і з концептуалізацією та розробленням технологій щодо її інтернаціоналізації на інституційному рівні

(в умовах університету) для підсилення конкурентоспроможності і привабливості вітчизняних закладів вищої освіти на міжнародному ринку освітніх послуг.

Мета статті – здійснити теоретичний аналіз проблеми інтернаціоналізації вищої освіти у контексті запровадження реформ Болонського процесу в європейському регіоні та на прикладі Університету Грінченка обґрунтувати важливість розроблення інституційної стратегії інтернаціоналізації як одного із ключових пріоритетів розвитку університетської освіти в Україні.

Історія інтернаціоналізації університетської освіти. Вища освіта протягом свого існування завжди була інтернаціональним інститутом, про що свідчать відповідні історичні періоди в процесі розвитку інтернаціоналізації університетів. *Перший період* розпочався із процесом становлення європейських університетів за доби Середньовіччя та Відродження і тривав до XVIII століття. Цей період характеризувався вільним доступом до навчання в університетах, відсутністю політичних бар'єрів для мобільності студентів і викладачів, інтенсивним обміном науковими ідеями тощо. *Другий період* (XVIII – середина XX ст.) став періодом експорту науково-освітніх систем розвинутих країн світу у менш розвинуті, завдяки регіональним процесам формування національних систем освіти. *Третій період* розпочався після закінчення Другої світової війни (1945 р.), а його завершення пов'язують із розпадом СРСР і країн соціалістичного табору (1991 р.). У цей період Холодної війни між СРСР та США процес інтернаціоналізації здійснювався у межах доктрини політичного впливу з боку основних наддержав. Так, СРСР здійснював процес інтернаціоналізації освіти в країні Східної Європи та в країні третього світу, а США – в країні Західної Європи, Азії та Африки. Політична ситуація цього історичного періоду наклала свій відбиток на процеси інтернаціоналізації: міжнародні потоки студентів з країн соціалістичного табору та країн Заходу були ізольованими один від одного та не перетиналися і не взаємодіяли між собою.

Четвертий (сучасний) період інтернаціоналізації освіти пов'язують з інтенсивними процесами глобалізації, що характеризуються широкомасштабною науковою кооперацією та міжнародним партнерством. Так, Між-

народна асоціація університетів (IAU) у своїй аналітичній доповіді «Підтверджуючи академічні цінності в інтернаціоналізації вищої освіти: заклик до дії» визначила, що «глобалізація надає міжнародного виміру усім аспектам людського життя, громадам і професіям. У системі вищої освіти це призвело до активізації мобільності ідей, студентів і науковців, розширення можливостей для міжнародної співпраці та глобального поширення знань» (International Association of Universities, 2012, р. 1). Також, як зазначають зарубіжні дослідники (Ilieva, Beck & Waterstone, 2014, р. 876), саме «інтернаціоналізація в значній мірі сприймається як засіб підтримки економічної стійкості міжнародної освіти».

Сутність, складові та рівні функціонування інтернаціоналізації вищої освіти. Варто зазначити, що саме у другій половині XX століття розпочався активний науковий дискурс щодо змісту, цілей, стратегій та результатів інтернаціоналізації. Зокрема, професор, директор Центру міжнародної вищої освіти Бостонського коледжу (США) Ф. Альтбах та ад'юнкт-професор Інституту проблем вищої освіти університету Торонто (Канада) Дж. Найт дуже опікувалися вивченням *інтернаціоналізації вищої освіти*. Саме Дж. Найт належить класичне визначення цього поняття на інституціональному рівні як «процесу інтеграції міжнародного / міжкультурного аспекту у викладання, дослідження і сервісні функції вищої освіти» (Knight, 2008, р. 19). Особливість даного визначення полягає в тому, що в ньому відмічено, з однієї сторони, нерозривний взаємозв'язок основних функцій вищої освіти у процесі інтернаціоналізації, а з іншої – комплексний вплив інтернаціоналізації на ці функції. Дж. Найт (2008, р. 6–7) виділяє *зовнішню та внутрішню* складові процесу інтернаціоналізації. На думку дослідниці, *зовнішня* інтернаціоналізація або освіта за кордоном (education abroad, cross-border education) охоплює такі заходи як: пересування людей (академічна мобільність студентів, викладачів, науковців-дослідників); мобільність програм (франчайзинг, спільні програми, програми подвійних дипломів тощо); мобільність провайдерів освітніх послуг; міжнародні проекти та ін. *Внутрішня* інтернаціоналізація (internationalization at home) здійснюється у рамках таких заходів: реалізація освітніх програм спільно з європейськими

ЗВО; інтернаціоналізація та вдосконалення навчальних програм і цифрового навчання відповідно до світових освітніх стандартів для забезпечення участі ЗВО у міжнародних науково-освітніх системах; викладання іноземними мовами, особливо англійською; створення умов для навчання та викладання іноземних громадян; використання зарубіжних теоретичних матеріалів, кейсів, рольових ігор тощо; проведення спільних дослідницьких проектів, семінарів, науково-практичних конференцій з міжнародними партнерами тощо.

Зазначимо, що процеси інтернаціоналізації вищої освіти мають багаторівневий характер: *мультинаціональний, національний, інституціональний, індивідуальний* і на кожному з цих рівнів вирішуються конкретні завдання. Зокрема, на мультинаціональному та національному рівнях визначаються рамкові умови, напрями та механізми інтернаціоналізації. Прикладом може слугувати впровадження механізму ECTS в країнах-учасниках Болонського процесу. Важливим досягненням України у контексті інтернаціоналізації на національному рівні стало набуття нею статусу асоційованого члена найбільшої Рамкової програми з досліджень та інновацій Європейського Союзу «Горизонт 2020». Бюджет цієї програми майже 80 млрд. євро (додатково до цих коштів програма залучає й приватні інвестиції) та розрахована вона на сім років (2014–2020 рр.). Участь у програмі відкриває вітчизняним дослідникам можливість подавати проекти на всі програми мобільності та стипендії Марії Склодовської-Кюрі (Україна в «Горизонт 2020», 2015).

Проте, на жаль, можемо констатувати, що й до сьогодні інтернаціоналізація в Україні ще не сприймається як справжній пріоритет розвитку вищої освіти. Про це свідчить той факт, що у «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки» серед стратегічних напрямів розвитку освіти процес її інтернаціоналізації не згадується (Національна стратегія, 2012). І хоча в Законі України «Про вищу освіту» (2014) міжнародна інтеграція системи вищої освіти (ЄПВО) належить до основних принципів, на яких ґрунтується державна освітня політика, втім саме поняття «інтернаціоналізація» взагалі є відсутнім, на що вказує І. Степаненко (2016).

Недостатність уваги до проблем інтернаціоналізації вищої освіти на державному рівні

призводить до того, що для України завдання набутти через інтернаціоналізацію конкурентоспроможності на світовому ринку освітніх послуг наразі залишається надмірно амбітним і сприймається як завдання на довготривалу перспективу. Щодо ситуації з академічною мобільністю, то в Україні вона зовсім не відповідає європейським вимогам, а вищі українські навчальні заклади мають дуже невисокі показники у провідних міжнародних рейтингах. Як зазначає І. Степаненко (2016), відповідно до найбільш авторитетного рейтингу світових університетів QS WORLD University Rankings при обрахуванні рейтингового місця ураховуються шість критеріїв, два з яких безпосередньо, а два опосередковано можна віднести до ступеня інтернаціоналізації вищої освіти в умовах університету: імідж в академічному середовищі, тобто оцінка університету з боку науковців, викладачів та представників адміністрації інших навчальних закладів (40 %); індекс цитування наукових праць співробітників (20 %); частка іноземних студентів (5 %); частка іноземних викладачів (5 %) (с. 167).

Натомість завдання щодо підвищення якості вищої освіти відповідно до світових і європейських стандартів за рахунок розробки й впровадження нових міжнародних освітніх програм є значно більш реалістичним та нагальним. Те ж саме можна сказати й про інтеграцію до ЄПВО через цілеспрямоване розширення програм міжнародного співробітництва і партнерства на індивідуальному та інституціональному рівнях, створення стратегічних освітніх альянсів тощо (Степаненко, 2016). У зв'язку з цим, саме університети на своєму інституційному рівні є важливими учасниками інтернаціоналізації. Відповідно до місцевої специфіки, свого розуміння завдань щодо забезпечення якості освіти та пріоритетів розвитку університети мають розробляти власні стратегії інтернаціоналізації. У підсумку, результативність інтернаціоналізації визначається на індивідуальному рівні студентів та викладачів, які мають бути вмотивованими щодо участі у цьому процесі, використовуючи на практиці нові можливості, що відкриваються перед ними (участь у програмах академічної мобільності, грантових програмах, міжнародних проектах тощо).

Як зазначалося нами вище, інтеграція України до європейського освітнього простору, зокрема її приєднання до Болонського процесу,

сприяє створенню конкурентоспроможної сфери української вищої освіти, а також надає можливості українським закладам вищої освіти брати участь у різних міжнародних науково-освітніх проектах, програмах тощо. Так, за останні роки характерною ознакою міжнародної діяльності українських ЗВО став перехід від традиційних форм обміну досвідом до реалізації спільних проектів, спрямованих на інтернаціоналізацію основних напрямів їхньої діяльності. Цей процес охоплює ключові сфери: міжнародну мобільність студентів і персоналу; інтернаціоналізацію та вдосконалення освітніх програм та цифрового навчання; розвиток стратегічного партнерства і співробітництва; створення умов для поглиблення сфери впливу кожного університету, зокрема за рахунок залучення додаткових коштів із позабюджетної сфери (гранти, міжнародні проекти тощо), що відповідає основним завданням, які постають наразі перед системою вищою освіти. Зазначимо, що такі напрями діяльності потрібно розглядати не ізольовано, а у якості інтегрованих елементів комплексної стратегії інтернаціоналізації, яку кожен університет розробляє самостійно, знаходячи для себе найбільш зручні форми і методи.

Інтернаціоналізація вищої освіти в Університеті Грінченка. Основні пріоритети інтернаціоналізації вищої освіти в Київському університеті імені Бориса Грінченка (надалі – Університету Грінченка) визначено у розділі 7 Стратегії (програми) розвитку Університету Грінченка на 2018–2022 рр., а саме: залучення до навчання в Університеті іноземних студентів; збільшення кількості викладачів, які мають досвід навчання або роботи в зарубіжних університетах; розширення мережі зарубіжних закладів вищої освіти – партнерів та участь Університету в міжнародних університетських асоціаціях; забезпечення обміну викладачами із зарубіжними університетами у рамках реалізації грантових програм та програм академічної мобільності; упровадження та реалізація програм подвійних дипломів; збільшення академічної мобільності учасників освітнього процесу; вивчення та впровадження перспективного зарубіжного досвіду, насамперед через реалізацію спільних освітніх та дослідницьких проектів; виконання Корпоративного стандарту наукової діяльності співробітниками Університету у напрямі «Наукове зростання» через написання заявок, реалізацію наукових

грантових проектів тощо (Стратегія Університету Грінченка, 2018, розділ 7).

За практичне впровадження в освітній процес Університету Грінченка цього важливого напряму діяльності безпосередньо відповідає науково-дослідна лабораторія інтернаціоналізації вищої освіти (НДЛ ІВО), створена у 2016 р. Метою діяльності НДЛ ІВО є здійснення цілісного наукового аналізу сучасних тенденцій та пріоритетів розвитку вищої освіти в умовах формування європейської науково-освітньої мережі й транснаціонального інтелектуального простору для розроблення та реалізації стратегії інтернаціоналізації основних напрямів діяльності Університету Грінченка.

Серед основних здобутків Університету у цьому напрямі, зокрема за 2017 р., слід відзначити колективні міжнародні наукові проекти, які було виграно, й реалізовуватимуться які будуть за рахунок грантової підтримки, а саме – два проекти у рамках Програми Еразмус + (напряма «Розвиток потенціалу вищої освіти» та напряма «Жана Моне») і проект від Міжнародного Вишеградського фонду. *Перший проект* «Модернізація педагогічної вищої освіти з використання інноваційних інструментів викладання» (MoPED), науковий керівник – Н. В. Морзе; *другий проект* «Якість вищої освіти та експертний супровід її забезпечення: рух України до Європейського Союзу», науковий керівник – С. О. Сисоєва; *третій проект* «Компетенції викладача вищої школи у добу змін», науковий керівник – Л. Л. Хоружа. Також зазначимо, що за останні два роки намітилася позитивна динаміка щодо подання та виграну індивідуальних грантових проектів, за 2016 р.: +21, за 2017 рік: +32.

Утім, наразі спостерігається недостатня кількість наукових досліджень, які реалізуються в Університеті за рахунок грантів, що потребує активізації збільшення кількості отриманих працівниками Університету індивідуальних грантів для проведення досліджень, наукових стажувань тощо. З цією метою працівники НДЛ ІВО протягом 2017 р. для всіх інститутів/факультетів/НДЛ провели семінари на теми: «Написання грантових колективних та індивідуальних проектних заявок»; «Участь у міжнародних програмах академічної мобільності»; «Особливості участі у програмах «Еразмус +», «Горизонт 2020» та ін.

Для ініціювання та реалізації наукових проектів Університет Грінченка активно працює

над розширенням бази партнерів як в Україні, так і за кордоном. Важливим чинником у цій роботі є не лише підписання міжнародних договорів про співпрацю, а й їх практична реалізація. У зв'язку з цим зазначимо, що у 2017 р. професори Сілезького університету (Польща) здійснювали наукові стажування в нашому Університеті за підтримки Міністерств освіти і науки України та Польщі; Вільнюський університет (Литва), Університет Фоджа (Італія), Університет Кадису (Іспанія), Полонійна академія в Ченстохові (Польща), Університет Тампере (Фінляндія) протягом 2017 р. проводили програми академічної мобільності. Також чимало іноземних професорів виступили з доповідями на міжнародних науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах та інших наукових заходах, які проводилися в Університеті. Окрім цього, у 2017 р. на базі Університету проходили наукове стажування зарубіжні професори, зокрема: професор Університету Монтани Лізи М. Бленк (США) (вересень-грудень) – за підтримки Фундації Фулбрайта в Україні; професори Сілезького університету (Польща) Єва Висоцька, Едіта Видавська – за підтримки Посольства Польщі в Україні та Міністерств освіти і науки України та Польщі.

Протягом 2016–2017 рр. позитивною спостерігається й динаміка щодо академічної мобільності науково-педагогічних та наукових працівників Університету Грінченка: за 2016 р. – 80 осіб, 2017 р. – 93 особи. Щодо публікаційної активності науково-педагогічних та наукових працівників Університету Грінченка, то проведений аналіз засвідчив збільшення кількості наукових статей працівників Університету у міжнародних базах Scopus та Web of Science. Така позитивна динаміка стала можливою, у тому числі й за рахунок вільного доступу співробітників до бази Web of Science, а також завдяки проведенню Бібліотекою Університету серії тренінгів «Можливості платформи Web of Science для якісних наукових досліджень». Зазначимо, що за показниками Scopus у 2017 р. Університет Грінченка у Рейтингу університетів посів 121 позицію, піднявшись на 1 позицію у порівнянні з 2016 р.

Підсумовуючи, зазначимо, що стратегія інтернаціоналізації є одним із ключових пріоритетів розвитку вищої освіти в Університеті Грінченка. Проте незважаючи на позитивні здобутки у цій сфері, про що зазначалося вище, деякі напрями потребують серйозного доопрацювання та є

пріоритетними у Стратегії розвитку Університету на 2018–2022 рр., зокрема: робота по залученню до навчання іноземних студентів; підвищення публікаційної активності науково-педагогічних і наукових працівників у базах Scopus, Web of Science та інших міжнародних виданнях; упровадження та реалізація програм подвійних дипломів; зростання академічної мобільності учасників освітнього процесу; збільшення кількості як колективних міжнародних наукових проєктів, так і отриманих працівниками Університету індивідуальних грантів для проведення досліджень, наукових стажувань тощо.

Висновки. Проведений теоретичний аналіз поставленої проблеми дає змогу зробити наступні висновки:

- інтернаціоналізація як історичне явище відображає ідею відкритості освіти і науки в світі, що закладає підґрунтя для її наукової рефлексії щодо інтеграції у національний контекст найкращих міжнародних стандартів якості вищої освіти;
- процеси інтеграції України до світового освітнього простору, зокрема її приєднання до Болонського процесу, обумовлюють створення конкурентоспроможної сфери української вищої освіти;
- університети на своєму інституційному рівні є важливими учасниками інтернаціоналізації і відповідно до місцевої специфіки, свого розуміння завдань щодо забезпечення якості освіти та пріоритетів розвитку мають розробляти власні стратегії інтернаціоналізації, знаходячи для себе найбільш зручні форми і методи;
- наведений аналіз щодо вирішення означеної проблеми в Університеті Грінченка засвідчив, що розроблення інституційної стратегії інтернаціоналізації є одним із ключових пріоритетів розвитку університетської освіти в Україні, так як сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських закладів вищої освіти та їх інтеграції в європейський освітній простір.

Перспективи подальших досліджень. Зазначимо, що дана стаття не вичерпує всіх аспектів проблеми інституційної стратегії інтернаціоналізації університетської освіти в Україні. Більшість з напрямів, які визнано пріоритетними у Стратегії розвитку Університету Грінченка на 2018–2022 рр., потребують глибокого теоретичного обґрунтування й практичного впровадження на інституційному рівні та окреслюють перспективи подальших досліджень у контексті даної проблематики.

Література

- Заява зустрічі в Єревані. Неофіційний переклад. URL: http://www.lpehea.in.ua/sites/default/files/documents/2016/05/24/yerevanske_komyunike_2015.pdf (дата звернення: 04.04.2018).
- Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: методичні рекомендації / Л. Горбунова, М. Дебич, В. Зінченко, І. Сікорська, І. Степаненко та ін.; за ред. І. Степаненко. Київ: ІВО НАПН України. 2016. 158 с.
- Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку: Всесвітня конференція з вищої освіти – 2009 / ЮНЕСКО; Комюніке, Міжнародний документ від 08.07.2009. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/952_011 (дата звернення: 04.04.2018).
- Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 рр. URL: <http://www.osvita-ks.eduikit.kiev.ua/Files/downloads/Національна%20стратегія.pdf> (дата звернення: 05.04.2018).
- Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print_1392888_3048_00088 (дата звернення: 04.04.2018).
- Степаненко І. В. Ключові питання інтернаціоналізації: колізії інструментального і культурно-гуманітарного вимірів. *Вища освіта в Україні*. 2015. № 3, додаток 2. С. 158–178.
- Стратегія (програма) розвитку Київського університету імені Бориса Грінченка на 2018–2022 рр. URL: <http://kubg.edu.ua/resursi/dokumenti.html> (дата звернення: 05.04.2018).
- Україна в «Горизонт 2020» / URL: <http://h2020.link/ukra%D1%97na-u-gorizont-2020> (дата звернення: 05.04.2018).
- Affirming Academic Values in internationalization of Higher Education: A Call for Action: International Association of Universities (International Ad Hoc Expert Group on Re-thinking Internationalization) URL: https://www.iau-aiu.net/IMG/pdf/affirming_academic_values_in_internationalization_of_higher_education-3.pdf=5р. (дата звернення: 06.04.2018).
- European higher education in the word Communication from the Commission to European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the regions. Brussels, 11.07.2013. COM (2013) 499 final. 28 р.
- Europe's Universities beyond 2010: Diversity with a common purpose: Lisbon declaration / Brussels: European University Association, 2007. URL: http://www.edupolicy.org.ua/files/Lisbon_Declaration.pdf=36р. (дата звернення: 05.04.2018).
- European Universities – Looking forward with confidence: Prague declaration / Brussels: European University Association, 2009. URL: http://www.eua.be/Libraries/quality-assurance/eua_prague_declaration_european_universities_-_looking_forward_with_confidence.pdf?sfvrsn=08p. (дата звернення: 06.04.2018).
- Ilieva R., Beck K. & Waterstone B. Towards sustainable internationalization of higher education. *Higher Education. The International Journal of Higher Education Research*. 2014. Volume 68. Number 6. P. 875–889. doi 10.1007/s10734-014-9749-6.
- Knight J. Higher Education in Turmoil. *The Changing World of Internationalization*. Rotterdam: Sense Publishers, 2008.
- Knight J. Internationalization: A Decade of Changes and Challenges. *International Higher Education*. 2008. № 50. p. 6–7. URL: <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/viewFile/8001/7152> (дата звернення: 06.04.2018).

References

- Statement of the meeting in Yerevan*. Unofficial translation (2015). Retrieved from http://www.lpehea.in.ua/sites/default/files/documents/2016/05/24/yerevanske_komyunike_2015.pdf (eng).
- Gorbunova, L., Debich, M., Zinchenko, V., Sikorska, I., Stepanenko, I., Shypko, O. (2016). *Internatsionalizatsiia vyshchoi osvity v Ukraini: metodychni rekomendatsii [Internationalization of higher education in Ukraine: methodical recommendations]*. Kyiv, Ukraine: IWO NAPN of Ukraine (ukr).
- 2009 World Conference on Higher Education: The New Dynamics of Higher Education and Research For Societal Change and Development (UNESCO, Paris, 5–8 July 2009)*. (2009). UNESCO. Retrieved from <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001832/183277e.pdf> (eng).

- Natsionalna stratehiia rozvytku osvity v Ukraini na 2012-2021 rr. [National Strategy for the Development of Education in Ukraine for 2012–2021]*. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/246688428> (ukr).
- Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine On higher education]* (2014). №1556-VII. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print> 1392888 3048 00088 (ukr).
- Stepanenko, I. V. (2015). Kliuchovi pytannia internatsionalizatsii: kolizii instrumentalnoho i kulturno-humanitarnoho vymiriv [Key issues of internationalization: conflicts of instrumental and cultural-humanitarian dimensions]. *Higher education in Ukraine*, № 3, Annex 2, 158–178 (ukr).
- Stratehiia (prohrama) rozvytku Kyivskoho universytetu imeni Borysa Hrinchenka na 2018-2022 rr. [Strategy (program) for the development of the Borys Grinchenko Kyiv University for 2018–2022]*. Retrieved from <http://kubg.edu.ua/resursi/documents.html> (ukr).
- Ukraina v «Horyzont 2020» [Ukraine in Horizon 2020]*. Retrieved from <http://h2020.link/ukra%D1%97na-u-gorizont-2020> (ukr).
- Affirming Academic Values in Internationalization of Higher Education: A Call for Action: The International Association of Universities* (2018). Retrieved from https://www.iau-aiu.net/IMG/pdf/affirming_academic_values_in_internationalization_of_higher_education-3.pdf (eng).
- European higher education in the word. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions* (2013). Brussels, Belgium. Retrieved from http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/publications/2016/communication-preventing-radicalisation_en.pdf (eng).
- Europe's Universities beyond 2010. Diversity with a common purpose* (2007). Lisbon declaration. Brussels, Belgium: European University Association. Retrieved from http://www.edupolicy.org.ua/files/Lisbon_Declaration.pdf (eng).
- European Universities. Looking forward with confidence: Prague Declaration* (2009). Brussels, Belgium: European University Association. Retrieved from http://www.eua.be/Libraries/quality-assurance/eua_prague_declaration_european_universities_-_looking_forward_with_confidence.pdf?sfvrsn=0 (eng).
- Ilieva, R., Beck, K. & Waterstone, B. (2014). Towards sustainable internationalization of higher education. *Higher Education. The International Journal of Higher Education Research*. Vol. 68, № 6. doi 10.1007/s10734-014-9749-6 (eng).
- Knight, J. *Higher Education in Turmoil. The Changing World of Internationalization* (2008). Rotterdam, Netherlands: Sense Publishers (eng).
- Knight, J. *Internationalization: A Decade of Changes and Challenges* (2008). *International Higher Education*, 50, 6–7. Retrieved from <https://ejournals.bc.edu/ojs/index.php/ihe/article/view-File/8001/7152> (eng).

СТРАТЕГИЯ ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИИ КАК КЛЮЧЕВОЙ ПРИОРИТЕТ РАЗВИТИЯ УНИВЕРСИТЕТСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Выговская Ольга, кандидат политических наук,
заведующая лабораторией интернационализации высшего образования,
Киевский университет имени Бориса Гринченко,
ул. Бульварно-Кудрявская, 18/2, 04053 Киев, Украина, o.vyhovska@kubg.edu.ua

В статье осуществлен теоретический анализ проблемы интернационализации высшего образования в контексте внедрения реформ Болонского процесса в европейском регионе и, в частности, в Украине; рассмотрены исторические периоды становления интернационализации высшего образования с момента возникновения первых европейских университетов; определено, что университеты на своем институциональном уровне являются важными участниками интернационализации и в соответствии с местной спецификой, пониманием задач по обеспечению качества образования и приоритетов развития должны разрабатывать собственные стратегии интернационализации. На примере Университета Гринченко обосновано, что раз-

роботка інституціональної стратегії інтернаціоналізації являється одним із ключевих пріоритетів розвитку університетського образования в Україні.

Ключевые слова: Болонский процесс; Европейское пространство высшего образования; інтернаціоналізація вищого образования; стратегія інтернаціоналізації; Університет Гринченко; Україна.

STRATEGY OF INTERNATIONALIZATION AS A KEY PRIORITY OF UNIVERSITY EDUCATION DEVELOPMENT IN UKRAINE

Vyhovska Olga, PhD (Political Sciences),
Head of Internationalization of Higher Education Laboratory,
Borys Grinchenko Kyiv University,
18/2 Bulvarno-Kudriavska Str., 04053 Kyiv, Ukraine, o.vyhovska@kubg.edu.ua

The article deals with the theoretical analysis of the problem of internationalization of higher education in the context of introducing reforms of the Bologna process in the European region and, in particular, in Ukraine; the historical periods of formation of the internationalization of higher education from the moment of the first European universities emerged; it was determined that universities at their institutional level are important participants in internationalization and, in accordance with local specifics, their understanding of the objectives of ensuring the quality of education and development priorities must develop their own strategies for internationalization; on the example of the Grinchenko University it is substantiated that the development of the institutional strategy of internationalization is one of the key priorities of the development of university education in Ukraine. Modern information and communication technologies, the rapid development of distance learning, the growing popularity of Internet universities form a single world educational market in which higher education institutions from different countries of the world, without restricting themselves national borders, offer their services in conditions of strict international competition. The processes of Ukraine's integration into the world educational space, in particular its accession to the Bologna Process, determine the creation of a competitive sphere of Ukrainian higher education. The urgency of the problem of internationalization, which reflects the idea of openness of education and science in the world and has significant modernizing potential, lays the foundation for its scientific reflection on the integration into the national context of the best international standards of higher education quality. These imperatives should serve as a guideline for the institutional strategy of internationalization as a key priority for the development of university education in Ukraine in order to increase the competitiveness of Ukrainian higher education institutions and their integration into the European educational space.

Key words: Bologna Process; European Higher Education Area; higher education; Grinchenko University; internationalization; strategy of internationalization.

Стаття надійшла до редакції 10.04.2018
Прийнято до друку 26.04.2018